

Taiwans roll i Kinas militärstrategi

Pär Nyrén

Ambitionen att motverka ”separatism” och hävda Folkrepubliken Kinas suveränitet över Taiwan är inte bara ett vanligt inslag i Kommunistpartiet retorik, utan är även den högsta prioriteringen i dess militärstrategi. Eftersom Taiwanfrågan anses avgörande för Kinas framgång förbereder partiet sina väpnade styrkor för en eventuell militär konflikt och för att med våld kunna ta kontroll över den nu självstyrda ön. Detta memo redogör grunderna för det vi kan veta om Kommunistpartiets militärstrategi, hur denna är utformad för att hantera Taiwanfrågan samt hur partiet motiverar och föreställer sig ett framtida försök till maktövertagande över Taiwan.

Enligt Kinas kommunistparti (hädanefter Kommunistpartiet, partiet eller CCP) har Folkrepubliken Kina suveränitet över Taiwan och de andra öar som styrs av regeringen i Taipei. Att Beijing de facto inte har kontroll över dessa områden ses av Kommunistpartiet som en konsekvens av att inbördeskriget med det tidigare regeringspartiet Kuomintang inte har fullgjorts. Kommunistpartiet har inte gett upp ambitionen att ta kontroll över Taiwan. Kinesiska statliga medier har antytt att ”återföreningen” ska förverkligas innan 2049, då Folkrepubliken fyller 100 år och Kina ska ha blivit ett ”modernt socialistiskt land som är rikt, starkt, demokratiskt, kulturellt och harmoniskt”. Kommunistpartiets narrativ om att ”återförena” Taiwan och Folkrepubliken Kina är missvisande. Taiwan aldrig har varit en del av Folkrepubliken Kina, som grundades 1949.

Partiets politiska linje är att det eftersträvar en ”fredlig återförening” med Taiwan för att styra ön under principen ”ett land, två system”, som har gällt och nominellt fortfarande gäller i Hongkong, men att det inte avsäger sig rätten att vidta militära åtgärder om det skulle krävas.

Försök att annektera Taiwan behöver inte nödvändigtvis involvera kinetisk konflikt. Kommunistpartiet försöker redan nu att möjliggöra ett maktövertagande genom en blandning av övertalning, infiltrering, ekonomisk utpressning och andra icke-militära hot. Det går inte heller att utesluta att partiet kommer att fortsätta nöja sig med status quo – det vill säga att Taiwan *de facto* fortsätter vara självständigt samtidigt som Kommunistpartiet hoppas på en framtida förening. Det finns dock tecken på att Pekings tålmod silar. Xi Jinping, som både är Kommunistpartiets

generalsekreterare och ordförande för partistatens centrala militärkommission, har betonat, senast i januari 2019, att ”den långtida politiska uppdelningen på [Taiwan] sundets två sidor [...] kan inte fortsätta i generation efter generation.” PLA låter därtill antyda denna ambition öppet genom att göra passager i luftrum nära Taiwan och genomföra övningar i urban krigföring med en kopia av Taiwans presidentpalats. Hur Kommunistpartiet och dess väpnade styrkor, Folkets befrielsearmé (PLA), förhåller sig till denna fråga kan avgöra överlevnad, frihet och demokrati för Taiwans 23 miljoner invånare och kan påverka Kinas relation med länder världen över.

VAD VI KAN VETA OM KOMMUNISTPARTIETS MILITÄRSTRATEGI

Trots den kinesiska statsmaktens bristande transparens finns det information som klargör betydande delar av partiets militärstrategiska tänkande. Uttalanden från partiets och PLA:s ledare samt den kinesiska centralregeringens vitböcker om försvarspolitik ger goda indikationer om partistatens strategiska tänkande. Vitböckerna ger en auktoritativ bild av hur Kommunistpartiet vill framställa sina väpnade styrkor för omvärlden, vilket är ett viktigt perspektiv men ett som behöver tolkas varsamt. Likaså består ledarskapets uttalanden delvis av vilseledande budskap, men särskilt tal och artiklar riktade till en inhemsk krets redogör väsentliga delar av dess politiska linje. Skrifter av PLA:s akademiska organisationer är en annan viktig källa för att förstå deras strategiska tänkande.¹ Av särskild betydelse är skrifterna som tituleras

¹ Inte alla påståenden från individer verksamma inom PLA, även med hög rank, betraktas som auktoritativa uttalanden från de väpnade styrkorna. Ett vanligt misstag är att tolka boken *Unrestricted Warfare* (超限战) från 1999, som författades av de dåvarande överstarna Qiao Liang och Wang Xiangsui, som ett uttryck för PLA:s tankar om Kinas roll i världen. Boken uttrycker dock enbart författarnas egna åsikter och detsamma kan sägas om mycket annat skrivet av PLA-personal.

Läran om strategi (战略学) som har getts ut i tre versioner av ett stort antal forskare vid PLA:s Academy of Military Science (AMS) samt, i separata utgåvor, av PLA:s främsta universitet, National Defence University (NDU). Professorn M. Taylor Fravel vid Massachusetts Institute of Technology har konstaterat att ”AMS-versionerna [av *Läran om strategi*] är auktoritativa eftersom de [AMS] spelar en direkt roll i formuleringen av PLA:s strategi och operationella doktrin medan NDU-versionerna är auktoritativa eftersom de redigeras av en av organisationens två främsta ledare.” Till skillnad från vitböckerna är dessa skrifter inte till för att fungera som extern propaganda. Detta memo utgår från källor av ovanstående karaktär och annan forskning som är baserad på samma slags källmaterial.

KOMMUNISTPARTIETS MILITÄRSTRATEGI

Xi Jinping har som mål att PLA ska hålla världsklass vid mitten av detta århundrande. Att bygga starka väpnade styrkor anses vara viktigt för att försäkra Kinas säkerhet, utvecklingsintressen och partiets vision om ”den kinesiska nationens stora renässans” (中华民族伟大复兴). För att förverkliga denna renässans krävs inte bara förmågan att skydda Kina, utan även att PLA:s styrka motsvarar Kinas internationella ställning som ledande nation och har förmåga att förstärka Kommunistpartiets inflytande över den internationella ordningen.

Grundstommen för CCP:s militärstrategi utgörs av de väpnade styrkornas så kallade ”militärstrategiska riktlinjer” (军事战略方针). Enligt PLA:s interna lexikon över militära termer redovisar de militärstrategiska riktlinjerna ”principerna och planerna för förberedelse och vägledning av det fullständiga tillståndet i krig”.

Under Folkrepublikens tid har partiet utfärdat nio olika militära riktlinjer. 1993 utfärdades den då banbrytande riktlinjen att PLA skulle ”vinna lokala krig under moderna och särskilt högteknologiska förhållanden”, som sedermera har justerats marginellt 2004 och 2014.² Riktlinjen var delvis en reaktion på USA och dess allierades framgång i Kuwaitkriget, som beskrevs manifesteras en ny revolution i militära angelägenheter och sågs som en indikator på hur framtida krig skulle komma att utkämpas.

Att planera för ”lokala krig” var också nydanande. Kinesiska strateger bedömde delvis att storskaliga krig i allmänhet hörde till det förgångna samtidigt som begreppet reflekterade det slags krig som den kinesiska partistaten förbereder sig inför. Kinas ledarskap hade dessförinnan planerat för att skydda sig mot storskalig invasion av en annan stormakt, först USA och sedermera Sovjetunionen, efter att Peking och Washington återetablerat kontakt under 70-talet.³

En viktig beståndsdel i de militärstrategiska riktlinjerna är utnämmandet av en så kallad ”huvudsaklig strategisk riktning” (主要战略方向). David M. Finkelstein från det amerikanska forskningsinstitutet CNA har beskrivit det som en identifiering av PLA:s värsta möjliga krigsscenario, som står till grund för kapacitetsutveckling, träning och andra förberedelser. Andra möjliga krisområden betecknas som ”sekundära strategiska riktningar” (次要战略方向).

Sedan 1993 har PLA:s ”huvudsakliga strategiska riktning” varit sydöst. Enligt den pensionerade generallöjtnanten Wang Hongguang är den strategiska riktningen sedan 2014 års riktlinjer betecknad som ”Taiwansundet–västra Stilla havet”. Denna beteckning visar hur Peking särskiljer risken och de eventuella konsekvenserna av krig relaterat till Taiwan från andra uppfattade hot, såsom territoriella tvister i Öst- och Syd kinesiska haven och längs gränsen med Indien samt påstådd separatism i regionen Xinjiang. Under samma period har de militärstrategiska riktlinjerna pekat ut Taiwan som sin ”strategiska motståndare” (战略对手) och därmed indirekt även USA, som vid invasionsförsök eventuellt skulle försvara Taiwan. 2014 års strategi utmärker sig också genom att den för första gången pekar ut den maritima domänen som särskilt viktig på strategisk nivå. M. Taylor Fravel poängterar att strategin betonar ”maritim militär kamp” vilket ”inte bara refererar till konflikt på haven, utan även betydelsen av den maritima domänen i många av de andra lokala krigen som PLA kan behöva utkämpa, såsom maritima dispyter i Öst- och Syd kinesiska haven och särskilt Taiwan.”

Som en politisk organisation är PLA:s uppdrag nära sammanflätat med Kommunistpartiets politiska agenda. I relation till Taiwan innebär det att militärstrategin ska förstärka andra politiska åtgärder för att motverka

2 Sedan 2014 är den rådande riktlinjen att PLA ska kunna ”vinna informatiserade lokala krig” (打赢信息化局部战争). Termen ”informatisering” (信息化), som saknar en konventionell översättning, används löst för att beskriva tillståndet av bred användning av informationsteknologi inom krigföring och processen av att förstärka användningen av dito.

3 Kinas militärstrategiska riktlinjer justerades även 1988, då relationen med Moskva höll på att förbättras. Det är oklart hur PLA:s huvudsakliga strategiska riktning och strategiska motståndare definierades från dess till 1993.

”separatism”, inklusive att främja ekonomisk integration mellan Folkrepubliken Kina och Taiwan. Militärmakten ska verka i synergi med bland annat partistatens offensiva diplomati för att motverka internationellt erkännande av önationen och påverkansarbete mot Taiwans befolkning och väpnade styrkor. En PLA-anknuten analytiker har kommenterat att förhandlingar om en ”fredlig återförening” med Taiwans ledarskap kräver att Kina har den militära förmågan att militärt framtvinga en annektering.

TAIWANS GEOSTRATEGISKA BETYDELSE FÖR KOMMUNISTPARTIET

Behovet av att införliva Taiwan i Folkrepubliken motiveras inte enbart med suveränitetsanspråk. I PLA:s skrifter beskrivs övertagandet av Taiwan som en strategisk nödvändighet av flera skäl. AMS anser att Taiwan används av USA för att sluka Kinas politiska, ekonomiska, diplomatiska och militära resurser, vilket anses under en lång tid kunna hindra ”den kinesiska nationens stora renässans”. En annan PLA-manual konstaterade att Taiwan var viktigt för att avvärja sig från utländska blockader och kunde komma till användning för att blockera Japans kontakt med omvärlden som går via dess farleder söderut, vilket påstås kunna ”direkt påverka Japans liv eller död, dess överlevnad eller undergång.” 2001 beskrev AMS kontroll av Taiwan som strategiskt avgörande för att nå ut till västra Stilla havet och att utan Taiwan skulle Kina istället bli instängt inom första ökedjan. Samma volym beskrev ”taiwanesisk självständighet” som en utmaning mot Kinas överlevnad, det ”största och sista” hindret för den kinesiska nationens renässans och den viktigaste uppgiften för Kina inom nationell säkerhet under det 21:a århundrandet.

RÖDA LINJER SOM RÄTTFÄRDIGANDE AV MILITÄRT ANGREPP

Samtidigt som Kommunistpartiet säger sig eftersträva en ”fredlig återförening” har partistatens företrädare vid många tillfällen framfört hot om användning av våld och beskriver i breda konturer vad som skulle motivera sådana handlingar. Folkrepublikens så kallade anti-secessionslag från 2005 fastställer att Kinas statsmakt ska ”vidta icke-fredliga metoder och andra nödvändiga åtgärder för att skydda sin suveränitet och territoriella integritet” om något av följande tillstånd uppstår:

- ”Om utbrytare för ’Taiwans självständighet’, i vilket syfte eller på vilket sätt som helst, förverkligar Taiwans självständighet från Kina,

- Om Taiwans självständighet från Kina verkliggörs genom en betydande incident eller
- om möjligheten till en fredlig återförening upphör.”

Ledare för Kommunistpartiet och PLA har vid olika tillfällen även framfört ett antal andra omständigheter som skulle motivera användning av militära åtgärder, såsom interna oroligheter i Taiwan, stationering av utländska trupper i Taiwan, formell självständighetsförklaring och ständig uppskjutning av dialog om ”återförening”.

Dessa uttalade villkor bör förstås som en ej uttömmande lista av skäl som Kinas ledare anser motivera militära åtgärder. Flera av villkoren är antagligen avsiktligt tvetydiga för att både vara avskräckande och bevara den kinesiska partistatens handlingsfrihet. I likhet med partiets övriga propaganda framställer dessa röda linjer partiets möjliga åtgärder som defensiva eller preventiva, snarare än offensiva och illegitima. Kommunistpartiets uttalade linje, i sin senaste vitbok om försvarspolitiken, är att ”vi kommer inte attackera andra om inte vi attackerades, men om vi attackerades kommer vi definitivt gå till motattack”. Vad partiet anser vara en offensiv handling och vad som är motreaktion är dock i sig tvetydigt. I 2001 års version av *Läran om strategi* gör AMS skillnad mellan att ”skjuta första skottet” i strategisk respektive taktisk bemärkelse. AMS beskriver att om ett land utmanar ett annat lands suveränitet, exempelvis genom att främja ”separatism”, så kan det betraktas som att ha skjutit det första skottet *strategiskt*, vilket ger den kränkta parten rätt att skjuta det första skottet *taktiskt*. Denna syn på aggression gör att handlingar som i andra sammanhang anses fredliga betraktas av Kommunistpartiet som rättfärdigande till att gå till krig.

HUR PLA PLANERAR ATT INVADERA OCH OCKUPERA TAIWAN

Bortom de vagt formulerade hoten om att vidta ”icke-fredliga åtgärder” omnämner öppna PLA-skrifter ett eventuellt krig med Taiwan med synekdoxen ”öbestigningskrigföring” (登島作战), definierat som ”offensiva operationer över hav som genomförs mot öar ockuperade av en motståndare”. I en genomgång av läckta klassificerade dokument visar Ian Easton, verksam vid tankesmedjan Project 2049 Institute, att PLA under en lång tid har tagit fram planer för ett eventuellt invasionsscenario, som vägleder dess utbildning och kapacitetsutbyggnad. Grunddragen av en invasion skulle bestå av tre faser: blockad och bombkampanj, amfibisk landstigning och stridsoperationer på land.

Blockad och bombkampanj: I det initiala stadiet skulle PLA försöka slå ut Taiwans varningssystem, särskilda försvarsanläggningar och viktiga statliga byggnader, bland andra presidentpalatset och parlamentet genom bombing och missilattacker. I samband med detta ska en blockad uppföras, först i luftrummet och sedan till havs. Målet är att isolera Taiwan från omvärlden, underminera dess förmåga till motattack och lamslå den politiska ledningen.

Amfibisk landstigning: Inför en landstigning på ön Taiwan skulle PLA oskadliggöra och belägra delar av de Taipeistyrda ögrupperna Kinmen och Matsu, som ligger intill det kinesiska fastlandet, och sedan Penghu i Taiwansundet. Efter att de omkringliggande öarna har neutraliserats är det tänkt att en landstigning på Taiwan ska genomföras med attacker mot särskilda stränder, hamnar och landningsbanor för att möjliggöra landstigning för flera divisioner.

Stridsoperationer på land: Väl efter landstigningen är planen att först kontrollera strategiska terräng och militärbaser, huvudstaden Taipei och andra viktiga städer. I samband med att PLA etablerat kontroll skulle ett undantagstillstånd införas och en propagandakampanj genomföras för att kväsa fortsatt motstånd.

De ”tre krigföringarna”: Både inför och under ett eventuellt krigstillstånds samtliga faser ska PLA:s kinetiska åtgärder förstärkas med opinionsmässig, juridisk och psykologisk krigföring. I alla krigsscenario, inklusive relaterat till Taiwan, ska PLA tillsammans med partistatens övriga enheter verka för att rättfärdiga Kinas handlingar med hjälp av internationell, kinesisk och motpartens

lag. Forskare vid NDU beskriver att ”[under] varje period av en militärkampanj ska den psykologiska effekten på motståndaren utvärderas, först därefter ska beslut fattas om nästa attack så att den uppnår både militära och politisk-psykologiska mål.”

I kontrast med partiets propaganda visar PLA:s egna skrifter en medvetenhet om att samtliga ovan beskrivna faser är kantade med en rad betydande utmaningar och att Taiwans väpnade styrkor betraktas med professionell respekt. Åtminstone fram till några år sedan (de läckta skrifter som Ian Eastons studie utgår ifrån publicerades år 2015 och tidigare) noterade PLA att flera delar av ett invasionsförsök kunde misslyckas. Dessa och andra förmågebrister har stått till grund för en omfattande reform av partiets väpnade styrkor som inleddes i slutet av 2015.

SLUTSATSER

Att döma av det vi kan veta om Kommunistpartiets militärstrategi är hanteringen av Taiwanfrågan den enskilt högsta prioriteten för partiets väpnade styrkor, överordnat exempelvis annan uppfattad ”separatism” och potentiella maritima konflikter. Detta krigsscenario är vägledande för partistatens militära kapacitetsutveckling och PLA har under många år utvecklat konkreta planer för hur en invasion skulle genomföras steg för steg. Dock har PLA självinsikt om sina egna kvarvarande brister och förståelse för Taiwans försvarsförmåga och tar därför inte för givet att en invasion skulle vara framgångsrik men arbetar aktivt för att i framtiden kunna säkerställa den förmågan. ■

Pär Nyrén är analytiker och konsult med inriktning på kinesisk säkerhetspolitik.